

TŘI ZÁKLADNÍ PRINCIPY (GUNY)

Tři druhy dobročinnosti

Vybráno ze Satsangů 20.2. a 21.2.2006

Jednou z důležitých součástí duchovní cesty je dobročinnost. Každý by se měl snažit věnovat lidem v nouzi část svých peněz, které nezbytně nepotřebuje, protože celá duchovnost je založená na službě druhým. Můžeme pomáhat svými fyzickými silami, vědomostmi nebo penězi. Mnohokrát už jsem mluvil o tom, aby si každý vybral svůj způsob, jak něco dělat pro druhé. Neměli bychom peníze, kterých se nám v životě dostává, považovat za své vlastnictví. Alespoň část svých peněz bychom měli věnovat pro dobročinné účely.

Život ztrácí smysl, pokud v něm schází dobročinnost. V Indii, ale i v jiných zemích, je obdarovávání potřebných hluboce zakořeněno. V Indii je tradice, že děkuje ten, kdo dává, za to, že byl jeho dar přijat. Obdarovaný by také mohl dar odmítnout. Když něco dáváme, dostáváme od druhého člověka příležitost duchovně postoupit. Jenom díky tomu, že byl dar shovívavě přijat, získává hledající možnost více se od peněz či jiných věcí odpoutat.

Přečtěme si dnes o tomto tématu něco z Bhagavadgíty. Bhagavadgíta pojednává naprosto o všem. I dobročinnost může nabývat kvality tamasu, radžasu nebo sattvy. Nejprve Pán popisuje sattvické dávání, tedy nejvyšší formu dávání, ke které bychom se měli snažit přiblížit.

Bhagavadgíta, kapitola 17, verš 20:

„Dar, který je poskytován člověkem se smyslem pro povinnost někomu, kdo není našim dobrodincem, na vhodném místě, ve vhodné době a člověku, který si ho zaslouží, takový dar je považován za sattvický.“

Při své snaze o dobročinnost bychom se měli řídit všemi uvedenými principy. Proberme si zmíněné zásady jednu po druhé.

⌘ *„Dar, který je poskytován člověkem se smyslem pro povinnost...“* Sattvické obdarovávání je dávajícím chápáno jako povinnost. Je potřeba tomu porozumět do hloubky. Již před tisíci lety dospěli indiští myslitelé k pochopení, že bychom si neměli nic přivlastňovat. Posláním lidského života je duchovní seberealizace a dosažení Boha, a z tohoto úhlu pohledu je jakýkoli vlastnický vztah k materiálním věcem velmi nízkou záležitostí. Pokud má člověk víc, než potřebuje, je jeho povinností věnovat to lidem, kterým se té věci nedostává. Nejde o soucit a laskavost, jíž by se měli druzí obdivovat – je to vaše povinnost.

Máte-li dostatek peněz a oblečení, zatímco lidé na ulici hladovějí, nemají co na sebe nebo se jim nedostává peněz na studium pro děti, je vaší povinností jim pomoci. Nesetkal jsem se ještě s tak přímým objasněním situace jako zde v Bhagavadgítě. Nejde o žádnou dobrotivost, ale o vaši povinnost. Pán praví: „Lidé, vaší povinností je sloužit druhým. Když máte více peněz, majetku a dobrého zdraví než ostatní, je vaší povinností podělit se s ostatními.“

Vaše dávání se stane sattvickým pouze tehdy, pokud ho berete jako povinnost: „Mám toho tolik, a proto musím něco dát ostatním. Je to moje povinnost.“ Tak by to mělo být. Nemyslete si proto, že někomu prokazujete laskavost. Očekávat poděkování je nepochopení skutečné povahy věcí. My bychom měli děkovat tomu, kdo si od nás něco vzal. Mohl také říci, že od nás nic nechce, a my bychom neměli možnost učinit svou povinnost. Nedostali bychom tak šanci postoupit o kousek blíže k duchovnímu naplnění, které je jediným cílem lidského života.

Pokud tedy máme peněz víc, než potřebujeme, stává se naší povinností věnovat je lidem v nouzi. Jde o skutečně vysokou pravdu – dobrovolně dávat z pocitu povinnosti. Za celou historii lidstva se nepřišlo na hlubší pochopení vztahu k majetku.

Mohla by ve vás například vyvstat otázka: „Podle čeho ale posoudit, co je ještě nezbytné množství peněz pro mé potřeby a co už je navíc?“ Jde vždy o individuální záležitost. Každý se nacházíme v jiných životních okolnostech, máme jiné závazky a zodpovědnost. Nejde tedy o to, abyste rozdali všechen svůj majetek chudým a zůstali na ulici nazí.

Měli bychom být vedeni vnitřním postojem posloužit druhým. Služba začíná tam, kde se právě nacházíte, tedy u vašeho otce, matky, bratra, sestry, dětí...

Důležitý je náš vnitřní postoj.

Nejdůležitější je chápat dobročinnost jako svou povinnost.

⌘ „...*kdo není našim dobrodincem...*“ Další podmínkou sattvického obdarovávání je dávat jen těm, od nichž nic nedostáváme. Nesmí jít o dar člověku, o němž víme, že by pro nás mohl být nějak prospěšný. Například není sattvické, pokud se politik rozhodne věnovat ošacení určité skupině lidí se záměrem, aby ho podpořili ve volbách. Jakmile chcete za svůj dar něco na oplátku, nejde o sattvu. Muž například daruje ženě drahocenný prsten, protože doufá, že si jí tím získá pro sebe.

Člověk, jemuž chceme něco sattvickým způsobem věnovat, by tedy neměl být v minulosti ani v budoucnosti pro nás nějak užitečný. Jinak by šlo o běžnou výměnu, jako když někomu platíme za jeho práci. Dobročinnost by pak byla pouhým pozlátkem na odív.

⌘ „...*na vhodném místě, ve vhodné době...*“ Pán uvádí další dvě podmínky. Co to znamená dávat jenom na správném místě? O sattvické dávání nejde například v případě, že byste na břehu řeky Gangy, kde se dá voda pít, rozdávali vodu vykřikující, že napojíte všechny žíznivé. Trochu podivné, ne?

Napadá mě jiný příklad. Když jsem se v Praze procházel kolem domu, kde jsem bydlel, viděl jsem na cestách kolem plotů mnoho popadaného ovoce. Co by to bylo za dobročinnost, kdyby někdo rozdával jablka, přestože se jich všude tolik válí?

Pokud tedy chcete distribuovat vodu, vypravte se s ní do pouště. Musíte vždycky zvážit, kde je vašeho daru zapotřebí.

Co to znamená dobročinnost ve správný čas? Například nerozdávat zimní kabáty v létě: „Doma mám nějaké přebytečné kabáty. Rozdám je chudým, protože i já dělám šlechetné činy. Co na tom, že je červenec.“

⌘ „...*a člověku, který si ho zaslouží...*“ Velmi důležitou okolností je dávat člověku, který si to zaslouží. Není snadné takového člověka najít, zvláště tady v Indii. Na ulici se setkáte s mnoha profesionálními žebráky. Můžete také své peníze věnovat někomu, kdo tvrdí, že strádá hladem, ale přitom si chce koupit alkohol. Takoví lidé si dar nezaslouží.

Bhagavadgíta, kapitola 17, verš 21:

„Dar, který je poskytován skrblicky, s cílem získat protislužbu nebo v naději na získání odměny, se nazývá radžasický.“

Pokud je při darování v pozadí naší mysli jedna ze tří uvedených myšlenek, nejde o sattvické, ale o radžasické dávání.

⌘ *„Dar, který je poskytován skrblicky...“* Člověk nepřející mentality sice dává, ale skrblicky přepočítává: „Když dám tolik, zbude mi moc málo.“ „Tenhle žebrák za mnou chodí příliš často. No, ale nějaké oblečení mu přesto dám.“ „Už jsem dnes dal tolika lidem a stále přicházejí další. To mám celý den někomu něco dávat?“ Při darování se takový člověk necítí šťastný a sattvické dávání by mělo přinášet radost.

⌘ *„...s cílem získat protislužbu...“* Dávání přestává být sattvické, když si v duchu pomyslíte: „Měl bych tomu člověku něco dát, protože by mi někdy mohl být užitečný.“ „Udělám mu radost, a když s ním budu v budoucnosti potřebovat spolupracovat, půjde mi pěkně na ruku.“ Potom nabývá dávání radžasické kvality.

Podívejme se nyní na tamasické dávání.

Bhagavadgíta, kapitola 17, verš 22:

„Dar učiněný s nelibostí, v opovržlivém duchu, v nevhodné době, na nevhodném místě a člověku, který ho nezasluhuje, je prohlašován za tamasický.“

⌘ *„Dar učiněný s nelibostí...“* Vezměme si následující příklad. K domu se přišourá žebrák a člověk si s nelibostí téměř uplivne: „Tak si ty peníze vezmi. To jsou ale lidi, jako prašiví psi.“ „Tak se tedy najezte, hlupáci.“

⌘ *„...v opovržlivém duchu...“* Podobně jako v prvním případě si člověk při dávání daru uleví: „Nemáte co na práci než se táhnout ode dveří ke dveřím? No, tak se o to poperte.“ Lidé jsou různí. I s takovým přístupem se můžete setkat.

⌘ *„...v nevhodné době, na nevhodném místě...“* Musíme vždycky zvážit vhodnou dobu a místo, když chceme něco dávat.

⌘ *„...člověku, který ho nezasluhuje...“* Například je tamasické, když víte, že ten muž dává všechny své peníze na alkohol, a stejně se mu rozhodnete věnovat nějaký obnos.

Je však třeba porozumět jedné důležité věci. Velcí svatí vysvětlují, že pokud jde o jídlo, pití, léky, ošacení a střechu nad hlavou v případě nepřízně počasí, mělo by se dávat všem bez rozdílu. Každý má právo na život. Kdybyste se striktně řídili příkázáním dávat jen tomu, kdo si to zaslouží, jak můžete vědět, že se ten člověk třeba časem nezmění, když bude dál žít. Není správné nenabídnout jídlo hladovému člověku, i když je na něm vidět, že nežije správným způsobem. Měli bychom být soucitní k lidem na všech vývojových stupních.

Protože, jak k tomu svatí dodávají, každý máme dostatek svých slabostí a Bůh nám je odpouští. Proto bychom měli umět promíjet nedostatky i u druhých. Sami děláme tolik chyb a Bůh nás ve své laskavosti netrestá, jak zasluhujeme. Svatí k tomu říkají: „Kdyby Bůh posuzoval lidi skutečně podle jejich činů, těžko byste na světě našli člověka, který by zasluhoval slitování.“ Bůh je nekonečně milosrdný a laskavý.

Proto bychom měli rozšířit svá srdce a pohlížet na chyby druhých velkoryseji. Vždyť Pán pro nás má srdce dokořán neustále. Laskavosti, soucítění a lásky není nikdy dost. Neuzavírejme svoje srdce. Je to zkouška naší šlechtnosti.

Největšími velikány historie lidstva jsou ti, jejichž laskavost neznala mezí a směřovala i k těm, kteří jim ublížili. Chcete-li se duchovně vyvíjet, potřebujete změkčit a rozšířit své srdce.
